

vseh bankah. Poštna hranilnica pa celo zadevo vodi in nadzira.

Vsak, tudi še tako majhen znesek, se lahko podpiše, če se zahteva pri poštnem uradu rentno hranilnično knjižico, se položi znesek, ki se ga ima. S tem se dobi pravica do enega dela vojnega posojila in tudi do visokega obrestovanja. Kadar se ima pozneje zopet denar, se lahko doplača in si poveča delež na vojnem posojilu z visokim obrestovanjem.

Kdor nima ravno sedaj denarja in vendar hoče podpisati vojno posojilo, da izpolni svojo dolžnost, si istega sedaj pod ugodnimi pogoji lahko umisli, če ima druge vrednostne papirje, tudi take, ki jih noče prodati ali zamenjati.

Proti zastavi teh vrednostnih papirjev pri avstro-ogrski banki ali pri vojnoposojilni blagajni, pa tudi pri različnih drugih bančnih zavodih se dobi precej denar, ki je potreben za nabavo vojnega posojila. Za posojilo, ki ga da banka ali vojnoposojilna blagajna, se mora sicer plačevati 5 1/2 % obresti, dobijo se pa na drugi strani višje obresti vojnega posojila. Tako bo vsakdo lahko zastavil svoje vrednostne papirje, ki ve, da bo v prihodnjih mesecih prišel do denarja ali si bo kaj prihranil, kar bi itak naložil. V tem slučaju se lahko taki dohodki že vnaprej naložijo v vojno posojilo in kadar se potem res pride do gotovega denarja, se torej dobijo pričakovana plačanja ali se prihrani dotični znesek, se ga vporabi v to, da se vrne pri avstro-ogrski banki ali pri vojnoposojilni blagajni najeto posojilo.

Kdorkoli ima hranilnično knjižico ali vrednostne papirje, se ne more izgovarjati, da ne more podpisati; najmanjšo svojo hranilno vlogo lahko porabi za nakup vojnega posojila in tudi na vrednostne papirje se lahko dobi na omenjen način denar, da se pridobi vojno posojilo.

Vsak naj tedaj stori svojo dolžnost! Kdor podpiše vojno posojilo, skrbi najboljša za svojo domovino, za sebe in za svoje otroke!

Naš cesar je prvi podpisal, sledite njegovega vzgledu!

Vipavskem najbrž prej, se razvijejo iz jajčec gosenice, ki so najprvo sive, pozneje rumenkasto zelene, po hrbtu pa beloprogaste. Glavica in tilnik sta rujava. Gosenica živi od aprila do junija; v tem času objeda v začetku popke, pozneje listje in cvetje ter ga prepreda s tankimi, pajčevini podobnimi nitkami; včasih objeda tudi pediceve gosenice drevo do golega. Odrasla gosenica zleze v zemljo; plitvo pod zemljo se preobrazi v rumeno rujavu bubo, iz katere se jeseni razvije nov rod metuljev. Pedica moremo zatirati s sledečimi sredstvi:

Prvo in najbolj izdatno je lepljiv pas, ki se ovije okoli drevesnega debla. Ta ustavi samico, ki se ali vrne, ali pa se ujame na lepu (limu) in pogine.

Tudi marsikateri samec, ki pride za samico, obtiči na njem. Drevo je treba oviti s pasom začetkom oktobra. Napravimo ga iz nepopolnoma gladkega, nepremočljivega in ne pretrgega papirja, n. pr. iz navadnega papirja za vrečice. Papir razrežemo v 12 cm široke pasove. Okrog vsakega debla ovijemo en pas, ga prevežemo 1—2 cm od robov z motvozom tesno k drevesnemu deblu tako visoko, kakor so prsa stoječega odraslega moža. Nato nekoliko privijamo spodnji in zgornji rob papirnega pasu. Pas med vezmi pa vsaj tri prste na široko dobro namažemo z močnim, gostim, ne tekočim lepivom, ki se ne posuši prehitro. Na starem drevju moremo lep namažati kar na primerno širok pas zgajenega lubda. Bolje pa je rabiti pasove iz papirja, ker bi moglo kako lepivo, namažano na sam lubad, drevesu škodovati.

Najprimernejši lep za pedica je takozvano gosenično lepivo. Tudi brumata-lim imenovano. To velja kakih 30 h kilogram. Prodaja ga kmetijsko društvo v Gorici ter drogerije. Lep izdelujejo iz raznih snovi na več načinov; sam si ga more vsakdo napraviti po sledečih navodilih: Pripravi 500 g smole (kolofonije), 200 g navadne masti, 100 g stearinovega in 100 g terpeninovega olja. Smolo in mast razpusti na zaprtem ognjišču, odmakni lonec od ognja ter zmesi previdno prilij najprej terpeninovo, potem pa stearinovo olje. Ali pa: Razpusti v skupni posodi 700 g katrama in 500 g kolofonije ter dodeni 500 g rjavega mila in 300 g ribjega olja in dobro gosenično lepivo je gotovo.

Ker zaleže samica jajčka tudi pod papirni pas, je dobro, da ga spomladi zopet namažemo z limom, da se na njem ulove tudi gosenice, ki se izležejo spomladi.

Pedicevo zalego moremo uničevati tudi tako-le: V času od junija do septembra, ko se nahajajo pediceve bube v tleh, prekopljemo zemljo okoli debla poldrugi meter na široko ter 30 cm na globoko, nato pa jo dobro pohodimo in pozeptamo, ker pridejo bube vsled tega bolj globoko v zemljo, večinoma poginejo.

Poleg tega uničujte gosenice spomladi in sicer jih obirajte raz nizko drevje, na visokem pa jih škropite z raznimi strupenimi tekočinami, ki pa zamorejo imeti pri raum sadju škodljive posledice, če je vreme suho, da ostane strup na plodu do zrelosti. Za škropljenje drevja se pripravi potrebna tekočina na sledeči način: V 100 l vode se raztopi 1 kg tobakovega izvlečka in 2 kg mazavega mila. Škropi zgodaj, ko se začne popki razvijati in ponovi škropljenje, če treba, čez deset do štirinajst dni.

V Ameriki rabijo pri zatiranju pedica tudi arzenikove preparate, posebno švajnfurtsko zelenilo, ki pa je hud strup; zato se dobi le proti uradnemu certifikatu in se mora rabiti le zelo previdno. 50 do 60 g tega strupa se z nekoliko vode vmes v gosto kašo, razredči s 100 l vode in pomeša s 1/2 l apnovega beleža. Tega si pripravimo iz 50—60 g živega apna in 1/2 l vode. Če škropimo drevje z galico proti skrlupu, primešamo lahko kar tej zmesi 60 g švajnfurtskega zelenila. Vedno pa je treba, s tem sredstvom zelo previdno ravnati, ker je hud strup. Gosenice sicer popolnoma zamori, toda dež mora sadje dobro oprati, preden dozori. Zato bi bilo priporočljivo le za pozno sadje, nikakor pa ne za zgodnje črešnje.

Veliko gosenic zatro koristne ptice, posebno senice. Te privabimo na vrte, če jim trosimo po zimi hrano, poleti pa jim pripravimo gnezdišča, da ostanejo v bližini sadovnjakov.

Bolj redek je veliki zimski, ki škoduje podobno kot mali zimski pedic in ki se oploja navadno nekoliko prej, namreč septembra, zabubi pa julija meseca, torej pozneje nego mali pedic. Zatirajo ga na isti način kot malega pedica. B. Skalicky v „Kmetovalcu.“

Kužne bolezni.

Nikakor ne nameravam govoriti takrat o kužnih boleznih naših domačih živali, marveč o najstrašnejšem sovražniku ljudstva, o človeških kužnih boleznih. Akoravno to, strogo vzeto, res prekorači namen, ki ga ima „Gospodarski list“, zdi se nam vendar v očigled silne pogibelji, ki preti našemu ljudstvu, kakor tudi radi pomanjkanja splošno razširjenega zdravniškega časopisa, da moramo tudi mi kaj ukreniti, da obvarujemo naš narod te pogibelji.

Vsakdo ve, da imamo bolezni, ki nastanejo pri ljudeh vsled prehlada n. pr. trganje (reumatisem), vnetje pljuč in druge, ki niso nalezljive, nasprotno pa da imamo tudi takšne bolezni, katerih se nalezajo lahko vsi stanovalci v hiši, kjer se nahaja bolnik, ali celo vsi prebivalci v kraju, kjer biva bolnik. K nalezljivim boleznim prištevamo osebno nekatere otroške bolezni, kakor n. pr. ošpice, škrlatno, davico. Tudi vsakdo ve, koliko otrok je v eni ali drugi vasi vsled teh boleznih trpelo in celo pomrlo, kar bi se bilo pri največji previdnosti lahko preprečilo. O teh otroških boleznih sicer pa nočemo sedaj razpravljati, marveč govoriti hočemo o mnogo strašnejših boleznih, katere razsajajo navadno o vojnem času in ukončajo vse, kar jim pride v pest, bodisi staro in mlado, moške in ženske. Ako se temu sovražniku ne stavimo začasa v bran, zgodi se lahko, da bo naše rede še hujše uničeval, kakor pa sovražnik na bojnem polju. Ta sovražnik je tolikor nevarnejši, ker ne vpraša, kdo je in kdo ni vojščak, on pustoši med ženskami, otroci ter tudi med doma ostalimi možiki.

Nekateri trmoglavi ljudje, ki sploh ne verujejo onega, česar niso videli z lastnimi očmi ali še celo sami poskusili, ne verujejo niti da eksistirajo nalezljive bolezni ali celo ne verujejo, da zamore človek od človeka naleziti nekatere bolezni. Za take neverne Tomaže tega mi ne pišemo, kajti oni bodo verovali šele, ko bo že prekasno, ko zbole n. pr. za kolero ali celo za strašno kugo. Ako prebole to bolezen srečno, misli bo morda tudi oni, ki malo veruje, da odnese peti smrti; a tudi ta naj si zapomni dobro, da ozdravi od desetih na koleri bolnih navadno samo pet, a od desetih na kugi bolnih samo dvoje. Takim ljudem ni mogoče pomagati, ker hočejo, da sami vse preskusijo, bodisi da zgube pri tem celo življenje. Pametni ljudje se zadovoljijo s ptujimi izkušnjami, raje nego bi vsako zlo sami preskusili.

Na tem mestu hočemo opisati samo štiri takšne nalezljive bolezni, ki razsajajo navadno o vojskinem času in od katerih razsajajo sedaj tri, izmed katerih najnevarnejša žalibog ni daleč od nas. Te nevarne, nalezljive bolezni so: močuh ali legar (tifus), kolera, griža (desenterija) in kuga. Pred vsem treba da povemo v kratkih potezah, po čem se te bolezni spoznajo.

Močuh ali legar (tifus) se pojavi tudi v nevojnem času. Prvi znaki te nalezljive in pogubne bolezni so splošna utrujenost in narazpoloženje bolnika. Vrh tega se pojavijo bolečine v bedrih in glavobol. Za tem se poloti človeka huda mrzlica, trese ga mrz in konečno zgubi zavest. Sedež bolezni se nahaja v črevah, kjer se izcimijo rane. Ako začno te krvaveti, povzročijo legar čestokrat smrt.

Kakor pri legarju tako se nahaja tudi pri griži sedež bolezni v črevah, in znaki te bolezni v črevah, in znaki te bolezni so slični onim legarja. Legar je sicer dolgotrajna bolezen in se polagoma razvija, griža pa bolj naglo od njega. Redko blato gre prav pogostoma od človeka, v črevah so bolečine in močni krči in vsled teh se spremeni griža v krvavo grižo. Ako

NESTLÉ-JEVA 279
MOKA ZA OTROKE
Poskušnje pošlje na zahtevo popolnoma zastoj
Nestlé, Dunaj I. Biberstrasse 2. S.

Mali zimski pedic (Geometra brumata).

Temu škodljivcu sadnega drevja pravijo Vipavci mera, Dolenjci pa pedimerec. Je to metuljček, ki se pokaže jeseni; škoda pa dela le njegova zelena gosenica, katero spoznamo po tem, da se pri premikanju izteza in krči kakor ped pri merjenju; ima namreč noge le na koncih života, zato ne leze kakor druge gosenice. Podoben škodljivec je veliki zimski pedic; njegova gosenica je večja pa svetlorumena, s široko, rdečerjavo in črno obrobljeno progno po hrbtu.

Mali zimski pedic veliko škoduje sadju, posebno črešnjam, hruškam in slivam, pa tudi breskvam in orehom; celo gozdnemu drevju in grmovju, na primer leskam, ne prizanaša. V zadnjih letih uničuje na Vipavskem skoraj redno vse zgodnje črešnje. Če vprašate posestnike, zakaj ničesar ne store, da bi ga zatrli, pravijo, da ne poznajo primernih sredstev. Zato opišujem v tem sestavku škodljivca in sredstva, ki morejo pospeševati njega zatiranje.

Mali zimski pedic je jesenski ponočnjak. Samica je siva in ima namesto kril le nekeake zakrnela izrastke; zato ne more letati. Gosenica se zabubi v zemlji blizu dreves; ko se samica izleže, leze po deblu na drevo. Na tej poti se v mraku spari. Samec je mali metuljček, rujavkasto-sive barve. Ko prilze samica končno do najtanjših vej, zleze v okolici brstov do 250 zelo majhnih, skrajno zelenih, pozneje rumenoredečih jajčec. Spomladi, sredi meseca aprila, na